

Minne om ho Karen og han Peder Tomassen

- av Odd Bjørklund -

Han Peder ble den siste og 4. generasjon som bodde på Skjellet. Han var født den 16.9.1878. Han ble gift med ho Karen Pedersdr. fra Rotsund født den 2.7.1882. Foreldrene hans Peder var han Tomas Pedersen og ho Margrethe Olsdr. fra Bjørnstad i Kirkesdalen. Skjellet er den eldste boplassen der oppe i Storskogen som det heter den gang. I året 1782 lå dalen øde og tom da han Tomas Tomassen kom flyttende over grensen med «samene» og renhjørden om våren. Han kom fra Muonioniska over Øvre Søpperø med kona og 3 sønner. Han Thomas Tomassen var født i 1752 og var gift med ho Elen Henriksdr. Den eldste sønnen Johannes var 7 år den gangen og husket vel den lange og strabasøse reisen over fjellene. Den andre sønnen var han Ola som var da 5 år og han Abraham var da 2 år gammel. Han Anders den 4. i rekken er født på Skjellet av første ekteskap med ho Elen Henriksdr. men ho døde bort fra hele familien etter noen år der på Skjellet. Han Tomas Tomassen og familien hadde bodd der i hele 37 år da han Tyldals Knut fikk rydnings-seddel på Øverby i 1818. Så mange år gikk det før den første rydningsmann kom opp til Storskogen etter Jens foged Holmboe og Skoginspektør Hersleb Rahm befaring oppover dalen i 1797. Han oppmodet de hardbarkede dølene sørfra dalene å komme nordover til midnattssolens land.

De kom da også i flokk og følge til Nergård, Øvergård, Divimo, Divald, kongsliv osv. Han Tomas Tomassen ble nok en reddende engel for de første nybyggere der oppe. Det sies han kunne mange ganger stappe skreppa full med matvarer til disse fattige dølene da han kom på besøk. Men Thomas kunne ikke greie seg alene med 4 sønner der oppe i villmarken. Så bare 2 år senere var han gift igjen med ho Inger Pedersdr. fra Nordkjosen. Der kom det også 4 barn tilverden der på Skjellet. Peder, Nils, Berit og Elen. Han Tomas Tomassen hadde nok vært på befaring der på Skjellet han visste nok hvad han kom til og sett seg ut sitt ideelle bosted der ved elvebredden. Han kom med utstyr som vel uttenkt med 3 båter, børser og amasjon, plog, harv, vevstol, melkverninnventar og verktoy av flere slag. Han drev jordbruk og pløyde med okser sier sagnet. Han var en stor fangstmann, jeger og fisker, og fiskeklassene hadde en utenfor stuedøra. Elva stod jo raptjukk av harr, ørret og røye, det var bare å høve inn. Det var nok rovdirene som ble meget plagsom den første tiden, så han måtte flytte inn på Holmen og bodde der i flere år. Sagnet sier at han var en gang i kamp med en bjørn i Storgrubba ved Bjørkeng, så ene øyet ble utrevet på han. Det er ufattelig hvordan han greide de første årene i de harde og stormende vintre. Nordkjosen var det også spredt bebyggelse i den tid, det var jo dit ut han måtte dra da nøden ble som størst. Han Tomas Tomassen hadde selv sett seg ut sitt rydningsland, han hadde områder på flere tusen dekar han mente å råde over, men da de første dølene kom og hadde fått utdelt

sine rydnings-sedler. Han klaget til fogden, men det var nytteløst. Men han sørget for at hans sønner fikk dyrkningsjord.

Han Johannes den eldste fikk rydningsland oppe på Gamnes. Han var først gift i Tamokdalen og hadde 3 barn. Han ble oppgift og bodde på Gamnes ved Rostavann men barnløst ekteskap. Han døde i 1879 på Kongsliv 102 år gammel. Han var født i 1775.

2. Ola Tomassen ryddet Skjeggnesnes. Var gift med Eva Persdr. fra Sverige. Han døde i 1840 bare 56 år gammel.

3. Abraham reiste til Porsanger og ble gift der.

4. Ander Tomassen ryddet Maukstad, men først reiste han til sin bror Abraham oppe i Porsanger og fant sin ektemake der, det var ho Margrethe Olsdr. Han Anders ble tidlig enke-mann, da hans kone Margrethe druknet på Balsfjorden på vei til Tromsø med et dåpsbarn. De hadde en eneste sønn Moses, han ble gift med Ole Anne Vestrelv. De hadde barna: Anders, Margrethe og Rikard. Anders døde 82 år gammel i 1879 på Skjellet. Ole Anna ble etter Moses døde gift med Gullik Jørgensen, hun solgte og reiste til Amerika.

5. Peder Tomassen som arvet farsgården og ble den 2. gen. der på Skjellet. Han var gift med Elen Olsdr. fra Sørkjosen.

6. Nils Tomassen var gift i Balsfjord, men flyttet senere til Gamnes. Han var gift 2 ganger. 4 barn med den første kona og 2 barn med den andre. Han druknet i Malangsfossen.

7. Berit Tomassen gift på Holmen nede i Målselv med en svensk same. De hadde en datter. Andre gang var hun gift med Ola Kvæn og bodde på Maukstad. Der kom 3 barn til verden. Ola Kvæn var av russisk herkomst som var konfirmert i Lyngen.

8. Elen Tomassen gift med en Stor-Enok i Nordkjosen. Peder Tomassen og Elen Olsdr. Sørkjos barn:

1. Berit gift med Anders Johannessøn på Melkelv. Hun døde i 1913.

2. Inger døde ugift.

3. Tomas gift med Margrethe Olsdr. Bjørnstad.

4. Ole døde i Fagerfjellet. Han var skomaker og tømmermann.

5. Elen gift med Abraham Nathanelson fra Finland.

6. Per gift i Tamokdalen.

7. Johan døde hjemme ugift.

8. Ane gift på Loppa.

9. Sigrid var også gift på Loppa.

Den 3. generasjon på Skjellet ble han Tomas (Tåmås), som var gift med ho Margrethe Olsdr. Bjørnstad fra Kirkesdalen. Hennes foreldre var Ole Gjermundsen fra Storelvdal og Ingeborg Embretsd. fra Solvold. Margarethe og Tomas Tomassens barn: Ole var ugift og bodde i ei stue ved Grindjordet. Johannes Tomassen ryddet Furuly og var gift med ho Julianna ifra Kirkesdalen. Gerhard Tomassen kjøpte Berglund, han var gift med ho Ellen Nygård. Ellen Tomassen fikk fradelst eiend. og ryddet Vang, ho var gift med han Johan Mathisen fra Balsfjord. Thea Tomassen var utdannet jordmor og kom til Tofte i Hurum (gift Hansen).

Peder Tomassen var den siste i generasjonen som bodde på Skjellet. Han ble å overtta farsgården da han kom

Dette er brudebilde av ho Karen og han Peder Tomassen. Hun var oppfostret på Rotsundelva Barne-

hjem og han kom dit som dreng. Det var der de fant hverandre. Peder Tomassen født 16-9 1878.

Død 21-5 1967. Karen Tomassen født 2-7 1882. Død 30-7 1972.

hjem igjen fra Rotsund - der hadde han funnet seg sin elskede Karen. Han var dreng der på jordbruksskolen i en tid og ho Karen var oppfostret der på Rotsundelva Barnehjem. De giftet seg og kom hjem til Skjellet og jordbruket - de ble å drive i alle sine år. Det kom ikke noen barn tilverden i dette ekteskapet, men de tok til seg ei adoptivdatter. Det var ho Ingeborg Andreassen som mistet sin mor da ho var 3 uker gammel. Og det var ho Ingeborg Olsdr. Sverresvold og faren var han Sigurd Andreassen som druknet 6 år senere med ishavsskøyta Olando oppe i Barentshavet. Ho Ingeborg vaks opp der på Skjellet i sin ungdomsår til ho giftet seg med Peder Hilmarsen og ryddet Elvevold ved Storsteinnes. Han Peder Tomassen var født 16.9.1878 og døde den 21.5.1967, 89 år gammel. Ho Karen Pedersdr. var født 2.7.1882, døde den 30.7.1972, 90 år gammel. Han Peder og ho Karen var stadig i virksomhet. Var han ikke borte i skogen på jakt så stod han borte i «smia» ute på elvebakken. Han var en flink smed. Men de lange og lyse sommerkvelder var det lysfisket som opptok han mest. Og de som fikk laks ute i elva var han Peder, men det var vel småfisker i elva oppover mot fossen han yndet mest. Det myldret av harr, ørret og røye, for hvert kst så hang fisken på, han kunne den kunsten som forfedrene hadde lært han. Den idielle fiskeelven eller Fjellfroskelven som den heter renner der stille og blank i sommerkvelden. Oppover elven langs elvebredden henger vier og bjerk med skeggede furuer som spiller seg i vannflaten. I disse kveldene vakter fisken og spretter, da er han Peder ivrig og kaster etter vakene, som lander et par meter foran fiskevaket. Og «plupp» var det napp. Fisken gikk i stimer - elven var i kok. Luften var

varm, i skyer sværmet myggen over sennagresset og kjerrene, store klegger, fluer og humler surret om ørene - det var et mareritt og en plage. Det var et yrende liv i midnattsolens, hvor alt skal fødes og formeres i de korte sommermånedene. Ei «klyvi» kom med utspilte vinger, skrikene lød som en bebreidelse for at man var trengt inn på deres områder. Det var larv i busker og kratt - med «myrsnipas» klagende låt. Og fuglereirene lå tett i trærne, hvor de dunløse skapningene gapte etter mere mat. Det var som de hundrede violiner og et øredøvende leven.

Utover midnattstimene var det fred og stillhet, luften var fylt av blomsterduft og jørjelukt. Kaffejelen kom i kok ved elvebredden hvor bålet var av tyrirot og einer som gav den gode røykesmaken da ørreten stektes på spidd. Som en selvølge var flatbrød og landssmør i skreppa, med sluker av kruttsterk kaffe.

Oppunder fossen og strykene stod fisken, det var ingen vanskelighet å se den i det klare vannet. Denne ene størrelsen var større enn den andre. Den slukte flua så snart den kom ut, som ble til en døds-kamps, den var seig og utholden, den skar seg lynskarp dypt ned på kryss og tvers. Langt om lenge la den seg på siden, så plutselig ruser den opp så vannet står som plogfurer, med ett snur den umotivert og går nedover med voldsom fart som kokkes og hvirvles opp i et frådende skum.

Den går ennu og gjør små sprell, den borer seg ned i dyptet rister og rykker. Den kommer opp igjen, den orker ikke lenger den legger seg på siden, nu er døds-kampen over. Natten var gått for han Peder - da han kom hjem utpå morrakvisten var ho Karen som regel alt oppe.

Han Peder var også en ettertraktet «slakter» der ute i bygden han var ekspert på det området. Men en gang var han uheldig på Bjørkeng, da en gris skulle slaktes. Ho Siri Anna og han Arthur skulle assistere - være med å holde grisen i stage. Det endte med at grisen sprang rett på elva, for han Arthur hadde stukket grisen i enden med ei nål. Det ble et svare leven for å innhente grisen. Ho Siri Anna skjøntes og gnall som ei «lemen» - men til ingen nytte. Han Peder vilde aldri ha penger for dette ufysiske arbeidet, men gjerne en bog eller et lår av dyret, det fikk han så gjerne. Men når dyret var tatt av dage forlangte han en «slaktedram». Det var ikke bestandig noen dram på gårdene i den tid, da var det mere lettvindt med en ølkagge. Det kunne ofte være rene gjærsuppa som gikk rett i fletta. Ho Karen likte ikke denne mædrinkinga under disse slaktedagene hans Peder. Ho sa bare:

«Uff, å uff den harme Pedersen». Men ho kunne heller ikke si så mye, for kjøttstykkene var jo gledelig å få oppi gryta.

Han Peder gikk ofte på jakt, han hadde og den kunsten i blodet. Eng ang gikk han og Halvor Skjeggnes på tjurjakt. De gikk hver sin vei og skulle møtes på fremsiden av Skjeggfjellet. På turen hadde han Peder skutt 6 tiurer, men Halvor ingen. Han Halvor hadde 6 patroner igjen i lomma og sa: «Før disse er brukt så skal det spørs dødt». Da svarte Peder: «Da er det vel best du skjøt deg sjøl».

Der borte på Bergstua hadde han Harald Berg en hund som for borti skogene og jaget villt hans Peder. Dette var han Peder meget iritert over, så i et høvelig øyeblikk ble hunden skutt der borte på Maukstadmoen i 1920. Det ble oppdaget av ei småjente som gikk til gamle Haug på handel. Han Peder kom derved i ei kjedelig situasjon, som varte noen år til det bedret seg. I de knagte 30 årene var det lite penger i omlop. Han Consul Harald Berg ønsket å kjøpe eiendommen Skjellet. Han Peder var i knipe så han solgte hele eiendommen Skjellet for kr. 10 tusen, da 3 år var omme var han Peder like blakk. Han var den første som kjøpte seg radio der oppe i bygda. På Skjellet var det et gjestfritt hus - der folk kom og gikk for å høre radio. De trehvite gulvene hennes Karen ble vel mange ganger tilgriset som i kuspalen, men de ville ha naboen rundt seg. Han Peder var den siste generasjon som bodde på Skjellet, men hans søsken bar den tallrike slekten videre - vinden om. Dette var et minne om disse siste brukere der på Skjellet og samtidig et minne om de første rydningsmenn der oppe i Storskogen.

Tomas Tomassen som kom hit i 1782. Alle husene er borte - det er bare minnestøtta som står igjen. «Minne om bygdens første rydningsmann Tomas Tomassen som kom hit omkring 1782».

Ingeborg Andreassen.

Dette er gamle «Skjellet» - som fikk navnet i 1806 da grenseopp-gangen mellom Statens og proprietær Maursund grenser ble delt. Tomas Tomassen og familien

hadde da bodd der i 24 år. Men da han Tyldals Knut kom til Øverby med kone og 8 barn - det var i 1818. Da hadde Tomassens familie bodd der i hele 36 år. De måtte

flytte over elven og bodde noen år bortpå Holmen, rovdirene var plagsom.

Olekt 3
3/1/85